

Riport, ismertetés

Beszélgetés BÜKY LÁSZLÓval, a JATE Magyar Nyelvészeti Tanszékének vezetőjével

– *Menjünk először vissza egy kicsit az időben, megkérem a tanár urat, hogy meséljen a pályakezdéséről, iskoláiról, tanáraitól!*

– Nagykanizsán érettségiztem 30 évvel ezelőtt a város akkor még egyetlen gimnáziumában. Három magyartanárom is volt az évek során, közöttük Ördög Ferenc, aki ma a nyelvtudomány kandidátusa. Érettségi után tanár szerettem volna lenni, ám nem vettek fel semmilyen felsőoktatási intézménybe, így képesítés nélkül általános iskolai tanárként helyezkedtem el. Ekként mód nyílt arra, hogy elvégezzem Pécsen a tanárképző főiskolát. A főiskolai diploma megszerzése után újra meg újra jelentkeztem, míg végül valamilyen hivatal a tudtom nélkül elküldte az anyagomat Szegedre, fel is vettek levelező tagozatra.

– *A tanár úr érdeklődési körébe mindig beletartozott a nyelvészet, vagy csak később kapott kedvet hozzá?*

– A gimnáziumban nem kaptam nyelvészeti indíttatást. Abban az önképző körben voltam tag, amelynek Alaksza Ambrus volt a tanári vezetője, ő fiatalabb korában a Nyugatban is publikált.

A főiskolán sem foglalkoztam behatóbban nyelvészettel, egy Karinthy-regényről írtam szakdolgozatot. Az egyetemi évek alatt léptem be a Magyar Nyelvtudományi Társaságba, s mint tag kaptam a meghívókat a nyelvészeti rendezvényekre, egy nemzetközi kongresszuson – éppen Szegeden – előadást is tartottam Füst Milán költői nyelvéről.

– *A diákévek eltelte után tudatosan döntött úgy, hogy Szegeden marad?*

– Csupán a véletlen műve, hogy ide kerültem. Miután megnősültem, el akartunk jönni bizonyos körülmények miatt Nagykanizsáról; több felsőoktatási intézménybe nyújtottam be pályázatot, illetőleg érdeklődtem, van-e nekem való állás. Végül egyetemünk magyar nyelvészeti tanszékének akkori vezetője, Nyíri Antal professzor úr meghívására kerültem ide tanársegédnek.

– *Mit tanított tanársegédként az egyetemen?*

– Stilisztikai szemináriumokat vezettem, majd magyar nyelvtörténetet. A stilisztika iránti érdeklődésem oda vezethető vissza, hogy elkezdtek az iskolai házi dolgozataimat közölni a megyei lapban. Mivel ez zsebpénzforrásnak is bizonyult, később verseket is küldtem a lapnak. S így, a versek révén kezdtem egyre inkább érdeklődni a stilisztika iránt. Ha valami nyelvészeti pályára indított, akkor éppen a költészet, a versek szeretete volt az. Engem főleg a versek keletkezése, a versírás mesterségbeli oldala érdekelt.

– *Ha jól tudom, a doktori, majd a kandidátusi disszertációját is Füst Milán költészetének vizsgálatából írta. Miért vonzódik ennyire ehhez a költőhöz?*

– Ennek szinte hétköznapi oka van. Volt egy nagyon kedves barátom, tőle kaptam egyszer ajándékba a „Szellemelek utcája” című Füst Milán-kötet első kiadását. Éppen ekkor vállalkoztam egy nyelvészeti kongresszusi előadásra, s mivel ez volt a legfrissebb verseskötetelményem, kínálta magát, hogy bizonyos szempontból feldolgozzam. Később azután maga a vizsgálati anyag, a szóképek, a szójelentések kínálták magukat újabb szempontú vizsgálatra – ugyanebben a Füst Milán-i versanyagban.

– *Nemrég jelent meg a tanár úr könyve „Képkalkotás és képrendszer Füst Milán és Karinthy Frigyes költői nyelvében” címmel. Hogyan született meg ez a mű?*

– Észrevettem, hogy az amúgy nem sok Füst Milán-versben némely szó feltűnően sokszor ismétlődik. Rájöttem, hogy ezeknek az (immáron hagyományosan szólva) „kulcsszavaknak” egy bizonyos összefüggérendszer van, hogy nem is föltétlenül a gyakori szavak mutatnak ilyen rendszerszerű használatot. Tehát ezeket a szavakat kezdtem feldolgozni, megnéztem, milyen jelentés(ek)ben, szövegkörnyezetben, szintaktikai, képi beépítésben fordulnak elő. Több cikket írtam ezekről. Módszertani okokból kiegészítettem a kutatást Karinthy Frigyes költői nyelvének a hasonló átvilágításával, s így született ebből kandidátusi értekezés, illetőleg a maga által említett könyv.

– *A könyv olvasása után, illetve most, a beszélgetés közben úgy látom, hogy Önnél az irodalom és a nyelvészet nem különíthető el.*

– Az irodalom és a nyelvészet viszonya sokszor kölcsönös. Irodalmi szövegekben vizsgálhatunk jelenségeket a nyelvészet általános megállapításaival egybevetve, vagy másként. Az irodalom olyan művészet, amelynek nyelv az alapanyaga. Az irodalom és a nyelvészet sokszor nem tud megenni a másik nélkül.

– *Hogyan látja a tanár úr a nyelvészet helyzetét napjainkban?*

– Van ezzel gond, sokan azt hiszik, hogy lehet nyelvészet nélkül irodalmat tanítani és tanulni, szét lehet választani a két szakot, én azonban mint hosszú évek óta gyakorló tanár azt mondom, hogy ez lehetetlen.

– *Mi az egyetem feladata ebben a kérdésben?*

– Azt kellene az egyetemnek megoldania, hogy olyan, minden irányú és egészséges arányú nyelvészeti képzést valósítson meg, amelynek alapján azután a kezdő középiskolai tanár vagy kutató önállóan is el tudjon indulni pályáján. Ehhez remélhetőleg a most érvényben lévő új tanrend segítségével mindenki megtalálja az érdeklődésének is megfelelő területet mind az irodalom, mind a nyelvészet terén.

Támadi Rita

Gyakran éjfélkor csengett a telefon...

Mottó: A nyelvtanulásban csak egy dolog nehéz: amikor meg kell szólalni

Hiánypótló angol nyelvkönyv jelent meg nemrég a szegedi illetékességű Univerzum Kiadó gondozásában.

Címe: *Beszéljünk angolul!*

A kötet szerzőpárosa: a göttingeni Georg August Egyetem angol szekciójának lektora, John Coates és a JATE Idegen Nyelvi Lektorátusának oktatója, Dr. Vágvolgyiné Burián Éva.

A kötet születéséről, céljáról kérdeztem a tanárnőt.

– Nem először írok nyelvkönyvet. Jogász hallgatók számára lényeges szakszavakkal, anglicizmusokkal 1977-ben írtam kari jegyzetet, amelyet megelőzőtt egy angol hagyományokat, mentalitásbeli jellegzetességeket bemutató kötet: *Life through English Eyes* (Élet angol szemmel). Később jelent meg az *England Past and Present* (Anglia múltja és jelene), amelynek része lett az előbbi kötet is.

– *Az előzmények alapján úgy látom, nem csupán a lexikai tudás elsajátítása, hanem az élő, líktetű szöveg, a benyomások megragadása is cél volt...*

– Igen. Ehhez kapcsolódott aztán az az ötlet, esetleg megpróbálhatnánk eredeti angol szerzővel, amolyan „nemzetközi együttműködésként” nyelvkönyvet írni. A cím önmagáért beszél: a társalgásra, az élőszóra ösztönöz. Az egyes fejezetek megfelelnek a nyelvizsgák tematikájának, de bennük az angol nyelvi fordulatok is helyet kaptak. A kötet érdekessége, hogy benne jól megfér a két nemzet sajátos nyelvisége, az angol országismeret és a szellemes magyar közmondások.

Az egyes leckék végén levő kérdéscsoportok a további beszélgetést, ha tetszik, vitát motiválják. A kötet végén pedig a lehetséges ismeretlen szavakat, illetve a szótártétől eltérő élőszóbeli kifejezéseket foglaltuk össze.